BON.V.5242.4.2017.MS/PS

Protokół z posiedzenia Zespołu do spraw wykonywania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które odbyło się 27 września 2017 r. w budynku Centrum Partnerstwa Społecznego Dialog im. Andrzeja Bączkowskiego w Warszawie przy ul. Limanowskiego 23

Posiedzenie otworzył Przewodniczący Zespołu Pan Krzysztof Michałkiewicz – Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, który powitał gości i przedstawił porządek posiedzenia (załącznik 1 do protokołu).

Pan Minister poinformował uczestników, że posiedzenie ma charakter roboczy, dlatego odbywa się bez udziału przedstawicieli organizacji pozarządowych. Celem spotkania jest wypracowanie standardów współpracy międzyresortowej przy opracowaniu Strategii na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2018-2030. Strategia ma charakter horyzontalny, wymaga zaangażowania wszystkich resortów oraz płynnego współdziałania i sprawnego przepływu informacji.

Po wstępie Przewodniczący Zespołu przeszedł do kolejnego punktu posiedzenia. Nastąpiło wręczenie powołań nowym członkom Zespołu ds. wykonywania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Przewodniczący poinformował o zbliżającym się terminie obrony rządowego sprawozdania z realizacji postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (prawdopodobnie nastąpi to w II połowie sierpnia 2018 r.) oraz konieczności odniesienia się do wniosków wypływających ze sprawozdania Rzecznika Praw Obywatelskich z realizacji przez Polskę zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz do Społecznego Raportu Alternatywnego Fundacji KSK, również odnoszącego się do tych kwestii.

Następnie Pan Minister poinformował o utworzeniu Podzespołu ds. opracowania Strategii na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ogłosił jego skład. Koordynacja prac Podzespołu została powierzona Zastępcy Przewodniczącego Zespołu ds. wykonywania postanowień Konwencji – Panu Mirosławowi Przewoźnikowi, Dyrektorowi Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (BON).

Pani Anna Iwańczyk (MRPIPS-BON) wskazała na potrzebę wyznaczenia przez Ministerstwo Sprawiedliwości członka Zespołu oraz członka Podzespołu.

Dalszą część posiedzenia prowadził Zastępca Przewodniczącego Zespołu. Omówiony został tryb pracy nad Strategią na rzecz osób niepełnosprawnych członków Zespołu oraz nowoutworzonego Podzespołu. Ustalono, że prace Zespołu nad Strategią będą odbywały się w trybie roboczym. Koordynatorem prac będzie Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Prace Podzespołu będą odbywać się w sposób ciągły w trybie roboczym, a ich koordynatorem będzie również Biuro Pełnomocnika. Ustalono, że posiedzenia Podzespołu będą zwoływane doraźnie, w zależności od potrzeb. W grudniu planowane jest kolejne posiedzenie Zespołu, połączone z posiedzeniem Podzespołu, w celu omówienia stanu prac nad Strategią.

Dyrektor Mirosław Przewoźnik zwrócił uwagę, że Strategia na rzecz osób niepełnosprawnych powinna uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych w szerokim zakresie, obejmującym wszystkie sfery życia społecznego. Przywołał jako przykład takiego podejścia Program Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem", który ma na celu umożliwienie rzeczywistej i pełnej integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie psychologiczne, społeczne, funkcjonalne i ekonomiczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Strategia jednak, ze względu na swój charakter, powinna być

dokumentem mniej szczegółowym i skupiać się na wytyczeniu odpowiednich kierunków działań, celów, dając tym samym większą elastyczność podejmowania decyzji odnośnie wyboru konkretnych działań.

Dodatkowo Dyrektor BON wspomniał o planowanych zmianach w Programie Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem" na przyszły rok. Korzystając z okazji wystosował prośbę do ministerstw uczestniczących w opracowaniu tego programu o przesłanie ewentualnych propozycji zmian, które wynikałyby z ich doświadczeń z dotychczasowego funkcjonowania Programu.

Dyrektor BON zwrócił następnie uwagę, że przygotowanie omawianej Strategii jest spójne z realizacją Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz zintegrowanej z nią, aktualizowanej obecnie Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Dyrektor przedstawił wstępną propozycję struktury Strategii, jej cel, planowane obszary priorytetowe. Wskazał też na oczekiwane korzyści. Prezentacja na ten temat stanowi załącznik nr 2 do protokołu. Dyrektor zwrócił uwagę na problemy z identyfikacją odpowiednich, miarodajnych wskaźników i wyznaczeniem dla nich wartości bazowej oraz docelowej.

Dyrektor przypomniał, że Biuro Pełnomocnika wystosowało prośby do ministerstw, PFRON i GUS o przesłanie uwag do zaproponowanego wcześniej układu Strategii oraz przesłanie propozycji celów, działań, wskaźników i elementów diagnozy dla obszarów priorytetowych. Najszerszy materiał przesłany został dotychczas przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa. Dyrektor podkreślił znaczenie pełnego udziału wszystkich stron zaangażowanych w opracowanie Strategii i poprosił o aktywne uczestnictwo poprzez odniesienie się do podanych propozycji i przedstawienie wkładów do Strategii według wskazanego przez Biuro układu. Pani Anna Iwańczyk (MRPiPS-BON) zobowiązała się do rozesłania do wszystkich uczestników spotkania materiałów prezentowanych na posiedzeniu wraz ze szczegółową informacją na temat postępu prac nad Strategią oraz tabelą wskazującą na rodzaj i układ informacji, jakie mają być przesłane do Biura.

Dyrektor Przewoźnik zwrócił uwagę, że w odniesieniu do działań proponowanych do ujęcia w Strategii powinna istnieć możliwość określenia miarodajnych wskaźników, które pozwolą w późniejszym czasie na poprawne opisanie postępów w procesie wdrażania Strategii. Pani Anna Iwańczyk podkreśliła, że zarówno wybór mierników jak i określenie ich wartości i monitorowanie zmian leży w gestii ministerstwa czy też innej instytucji, która jest autorem wkładu do Strategii. MRPiPS - mimo, że jest organem wiodącym w pracach nad Strategią - nie będzie narzucać wskaźników, gdyż nie ma możliwości ich pomiaru. Będzie się opierać na wkładach, danych i informacjach otrzymanych od instytucji współtworzących Strategię.

Dodatkowo Dyrektor podniósł kwestię przygotowywania przez PFRON Narodowego Programu Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych, który będzie ważnym elementem Strategii. Program Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem" również będzie włączony jako element Strategii, jako że wpisuje się w realizację postanowień Konwencji.

Ponadto kwestią otwartą, wartą przemyślenia jest możliwość włączenia do Strategii działań, czy też programów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, realizowanych np. w ramach projektów unijnych. Warto zwłaszcza wskazać na efekty takich programów, jeśli w ich wyniku zostaną wypracowane modelowe standardy działań w zakresie aktywizacji społecznej, zawodowej czy też rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Kolejnym punktem posiedzenia była otwarta dyskusja nad zaproponowanym układem Strategii.

Pani Anna Iwańczyk podkreśliła, że niewyjaśniona została jeszcze kwestia definiowania osób niepełnosprawnych na potrzeby Strategii. W Polsce stosowana jest definicja osoby niepełnosprawnej

prawnie, która wynika z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Natomiast Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych traktuje niepełnosprawność szerzej i jest bliższa określeniu niepełnosprawności biologicznej. Dlatego bardziej właściwe wydaje się podejście zbliżone do założeń Konwencji i szersze spojrzenie na populację osób niepełnosprawnych. Oczywiście działania proponowane w Strategii w poszczególnych obszarach będą wynikały z określonych przepisów prawnych i mogą się odwoływać do stosowania określonych definicji. Jednakże zasadne może być nieograniczanie się tylko do grupy osób o określonym prawnie statusie osoby niepełnosprawnej, chociażby np. poprzez włączenie osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych, które - posługując się orzeczeniem dotyczącym istnienia takich potrzeb - nie posiadają na jego podstawie statusu osoby niepełnosprawnej prawnie.

Dyrektor zwrócił uwagę na trwające prace Zespołu ds. Opracowania Systemu Orzekania o Niepełnosprawności oraz Niezdolności do Pracy, który podejmuje kwestie związane z orzekaniem o niesamodzielności. Możliwe, że obok orzeczenia o niepełnosprawności będzie funkcjonował dokument potwierdzający niesamodzielność osoby mającej problemy z codziennym funkcjonowaniem czy samodzielnym poradzeniem sobie z problemami życia codziennego. Osobą niesamodzielną może być np. osoba starsza, która nie jest niepełnosprawna, ale jednak nie może samodzielnie zaspokoić wszystkich swoich potrzeb z uwagi na zaawansowany wiek. Dyrektor podkreślił, że jest to kwestia otwarta i będzie można się do niej odnieść dopiero po zakończeniu prac w/w Zespołu.

Po krótkiej dyskusji na obecnym posiedzeniu wypracowane zostało podejście do kwestii określenia populacji osób niepełnosprawnych, do których będzie odnosić się Strategia. Ustalono, że właściwsze jest szersze traktowanie osób niepełnosprawnych, w myśl Konwencji, i - w miarę możliwości - definicja osoby niepełnosprawnej powinna być poszerzana. Orzeczenie o niepełnosprawności będzie traktowane jako podstawowy dokument określający osoby niepełnosprawne, jednak nie jedyny (np. w priorytecie „Edukacja" będą uwzględnione również osoby o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w priorytecie „Dostępność" – osoby mające problem z poruszaniem się itp.).

Pani Anna Iwańczyk podjęła kwestię uwag zgłoszonych odnośnie obszarów priorytetowych, które zostały zaproponowane podczas spotkań roboczych z przedstawicielami ministerstw, PFRON i GUS. PFRON zgłosił konieczność wydzielenia z priorytetu „Dostępność" obszaru „Mobilność", z uwagi na specyfikę oraz ogromną liczbę działań koniecznych do wykonania w tym konkretnie obszarze. Jednakże, zdaniem Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, lepiej nie wyłączać nowego obszaru z priorytetu „Dostępność", tylko w ramach niego pogrupować działania w taki sposób, aby zagadnienia dotyczące mobilności były ujęte oddzielnie. Ponadto GUS zgłosił konieczność wydzielenia nowego obszaru priorytetowego „Kształtowanie świadomości społecznej", uznając go za istotną kwestię wartą podniesienia w Strategii, tym bardziej, że jest ona zbieżna z treścią art. 8 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Biuro odniosło się pozytywnie do tej propozycji uwzględniając priorytet „Kształtowanie postaw społecznych".

Pan Mirosław Izdebski (PFRON) stwierdził, że Fundusz w propozycjach wkładu do Strategii zgłosił jako działania usunięcie wielu barier architektonicznych, co ma poprawić mobilność osób niepełnosprawnych. Fundusz wniósł też o wydzielenie priorytetu „Mobilność", gdyż uznał za ważne uwypuklenie znaczenia działań w tym zakresie oraz zwrócenie uwagi na istotę tego obszaru. Jednakże Fundusz, rozumiejąc konieczność ograniczenia ilości obszarów priorytetowych Strategii, nie obstaje przy konieczności wydzielenia priorytetu „Mobilność" obecnie, ale zwraca uwagę, że podczas prac nad Strategią, w miarę identyfikacji barier i wyznaczania działań, może jednak zaistnieć potrzeba wyodrębnienia tego priorytetu z uwagi na dużą liczbę działań przypisanych do tego obszaru.

Pan Tomasz Michalski (MIiB) podkreślił, że działania z obszarów: „Mobilność" i „Dostępność" przenikają się i wyodrębnienie nowego priorytetu „Mobilność" mogłoby nastręczać trudności w późniejszej pracy.

Ostatecznie, po krótkiej dyskusji, członkowie Zespołu oraz Podzespołu zgodzili się, żeby na obecnym etapie prac uwzględniać kwestie z obszaru „Mobilność" w priorytecie „Dostępność".

Pani Anna Wotlińska (MKiDN) zwróciła uwagę na problemy mogące wystąpić w związku z określeniem definicji obszarów priorytetowych „Dostępność" i „Usługi społeczne". Dostępność to nie tylko dostępność architektoniczna, ale również dostępność do dóbr kultury, które są usługami społecznymi. Zakres działań resortu kultury mieści się zatem w „Dostępności" oraz w „Usługach społecznych" i niejasne jest, jak odróżniać od siebie te kwestie. Z uwagi na możliwe różnice interpretacyjne pojęcia „dostępność", Pani Anna Wotlińska zasugerowała, aby resort kultury został przypisany do priorytetu „Usługi społeczne" bez rozbijania działań, które dotyczą dostępności do priorytetu „Dostępność". Dodatkowo niejasne jest połączenie kwestii zdrowia i usług społecznych w jednym obszarze priorytetowym i może warto zastanowić się nad rozdzieleniem tych spraw na oddzielne priorytety.

Pan Tomasz Michalski (MIiB) stwierdził, że błędem byłoby pominięcie priorytetu „Dostępność". Dostępność, jako szeroko rozumiana możliwość przemieszczania się oraz korzystania z budynków czy zapewnianie dostępu do różnego rodzaju dóbr, daje swobodę w określaniu działań i stawianiu nacisku na określone i zdiagnozowane bariery. Należy pamiętać o horyzontalnym charakterze Strategii. Powinna ona być napisana w sposób elastyczny tak, aby była możliwa do realizacji do 2030 roku.

Pani Paulina Pietrasik (MR) zgodziła się z przedstawicielem MIiB w sprawie potrzeby utrzymania priorytetu „Dostępność". Mogą wystąpić działania, które pośrednio odnoszą się do mobilności, a będą one przypisane do innych priorytetów (np. działania związane z zapewnianiem dostępu do określonych dóbr kultury poprzez cyfryzację zbiorów mogłyby znaleźć się w priorytecie „Usługi publiczne"), to jednak dla przejrzystości i lepszej czytelności Strategii konieczne jest wyodrębnienie działań odnoszących się do dostępności do oddzielnego priorytetu. Dodatkowo zwróciła uwagę na kwestię priorytetu „Kształtowanie świadomości/postaw społecznych" podniesioną przez GUS. Poparła dodanie takiego priorytetu, jako uzupełnienia działań zawartych w innych priorytetach, tym bardziej, że promocja działań podejmowanych przez instytucje państwowe jest niezwykle ważna i ma wpływ na poziom świadomości społecznej.

Pan Jakub Kubacki (MZ) odniósł się do kwestii ewentualnego rozdzielenia obszaru „Zdrowie i usługi publiczne" na dwa osobne priorytety. Stanowczo opowiedział się za utrzymaniem wspólnego priorytetu, gdyż resort zdrowia bardzo często ściśle współpracuje z innymi instytucjami świadczącymi usługi społeczne na rzecz osób niepełnosprawnych.

Pani Magdalena Osińska (Urząd Lotnictwa Cywilnego) zaproponowała włączenie priorytetu „Kształtowanie świadomości społecznej" do priorytetu „Edukacja" z racji charakteru działań, jakie mogą być zawarte w tym priorytecie.

Pani Joanna Wilewska (MEN) zwróciła uwagę, że działania na rzecz poszerzania świadomości odnośnie niepełnosprawności są jednym z działań resortu edukacji. Jednakże mimo tych działań widoczny jest niski poziom świadomości społecznej, dlatego ograniczanie działań z kształtowania świadomości tylko do edukacji byłoby zawężeniem potrzeb.

Pani Dorota Habich (p.o. Prezesa PFRON) zgodziła się ze stanowiskiem MEN i zwróciła uwagę, że poziom świadomości społecznej odnośnie osób niepełnosprawnych i ich potrzeb może stanowić

barierę we wdrażaniu działań z innych obszarów i konieczne są spójne i kompleksowe działania w celu poprawy postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

Pani Katarzyna Styk (MRPIPS-BON) zwróciła się do przedstawiciela GUS, aby wskazał mierniki możliwe do wyznaczenia w obszarze „Kształtowanie Świadomości Społecznej". Informacje o badaniach prowadzonych przez GUS oraz możliwych do wskazania konkretnych danych dotyczących kwestii postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych byłyby pomocne przy określaniu działań dla tego priorytetu.

Pan Piotr Łysoń (GUS) wskazał przykładowe badanie mogące służyć za źródło danych do wyznaczenia wskaźników dla działań w obszarze „Kształtowanie świadomości społecznej". Jest to „Badanie Spójności Społecznej 2015 r." (będzie ponowione w 2018 r.).

Przedstawiciele Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych określili dwutygodniowy termin dla członków Podzespołu na przygotowanie i przesłanie do Biura wkładów do Strategii.

Na podstawie otrzymanych informacji i danych od resortów oraz PFRON i GUS, Pani Katarzyna Styk (MRPIPS-BON) przygotuje wstępny projekt zestawu działań zaproponowanych w poszczególnych wkładach (z uwzględnieniem podziału na obszary priorytetowe) oraz otrzymanych propozycji mierników, wraz z ich wartościami bazowymi i docelowymi.

MSWiA zgłosiło, że ze względu na obszerność działań wewnątrzresortowych nie będzie dla nich możliwe przesłanie pełnego zestawu informacji w wyznaczonym terminie. Jednakże będą prowadzone wzmożone prace i w możliwie najbliższym terminie materiały zostaną przesłane.

Pan Mirosław Izdebski (PFRON) zaznaczył, że na stronie PFRON znajdują się wyniki ostatniego badania zleconego przez Fundusz „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych". Opracowanie to jest udostępnione do wglądu i może być pomocne przy opracowaniu Strategii, np. dla identyfikacji barier i określenia, jakie działania z obszarów priorytetowych powinny zostać podjęte, aby wymiernie wpłynąć na sytuację osób niepełnosprawnych.

Pani Dorota Habich (p.o. Prezesa PFRON) podkreśliła, że badanie to zostało przeprowadzone wśród populacji samych osób niepełnosprawnych i wskazuje na ich odczucia oraz ocenę sytuacji. Badanie dotyczyło wielu aspektów życia jak edukacja, zdrowie, sytuacja zawodowa czy subiektywny współczynnik jakości życia. Jest to bardzo cenne źródło informacji, bo pozwala odnieść się do problemu z perspektywy osoby niepełnosprawnej i skonstruować Strategię w taki sposób, aby oddziaływać w szczególności na obszary, jakie są istotne dla grupy docelowej, której dotyczy Strategia. Takie podejście pozwoli zminimalizować ryzyko rozminięcia się z potrzebami i oczekiwaniami osób niepełnosprawnych.

Pan Piotr Łysoń (GUS) zwrócił uwagę na kwestię doboru mierników do budowy Strategii. Podkreślił, że korzystając z badań GUS należy uwzględniać kwestie definicji osoby niepełnosprawnej, częstotliwość prowadzonego badania oraz zastrzeżenia i opisy metodologiczne dołączone do badań GUS. Ważne, aby mieć świadomość, jak zostały zebrane określone dane i na tej podstawie móc ocenić, czy jest to informacja adekwatna i mogąca posłużyć za miernik odnoszący się do planowanego działania. Pan P. Łysoń zaoferował konsultacje w razie pytań bądź niejasności. Zapewnił, że GUS udzieli wszelkich informacji w tym zakresie.

Na wniosek Pani Pauliny Pietrasik (MR), Pani Anna Iwańczyk (MRPiPS-BON) obiecała wysłać członkom Zespołu i Podzespołu wstępny zarys celów szczegółowych dla obszarów priorytetowych - w celu ułatwienia i usystematyzowania prac.

Posiedzenie zostało zamknięte przez Pana Dyrektora Mirosława Przewoźnika, Zastępcę Przewodniczącego Zespołu.

SEKRETARZ STANU
Pełnomocnik Rządu
ds. Osób Niepełnosprawnych
Krzysztof Michalkiewicz

Krzysztof Michałkiewicz
Przewodniczący Zespołu
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Protokołowała:
Paulina Sakowska, MRPiPS-BON

Zał.: szt. 2